

C/2024/2489

23.4.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego”

(JOIN(2023) 20 final)

(C/2024/2489)

Sprawozdawczyni: **Milena ANGEŁOWA**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 20.9.2023
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	11.7.2023
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	21.12.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.2.2024
Sesja plenarna nr	585
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	143/2/9

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) docenia określone w komunikacie podejście polegające na tym, by zająć się kwestią środków bezpieczeństwa gospodarczego z kilku punktów widzenia. Choć popiera podejście oparte na ocenie zagrożeń, ryzyka i słabości, to apeluje również, aby analizować i wykorzystywać możliwości związane z globalnymi wyzwaniem na podstawie kompleksowej oceny mocnych stron UE.

1.2. Komitet uważa, że priorytetem jest podnoszenie konkurencyjności UE. Podkreśla, że inwestycje w innowacje, rozwój umiejętności i zdolności przemysłowe oraz zapewnienie sprawnie funkcjonującego rynku wewnętrznego są niezbędne zarówno do zwiększenia wydajności i konkurencyjności, jak i do zmniejszenia krytycznych zależności przy jednoczesnej ochronie społecznej gospodarki rynkowej UE.

1.3. Komitet zaznacza, że bezpieczeństwo energetyczne i surowcowe ma zasadnicze znaczenie dla wszystkich gałęzi przemysłu, a tym samym dla ogólnego bezpieczeństwa gospodarczego UE. Coraz większą rolę odgrywają również bezpieczne systemy cyfrowe i duże zdolności cyfrowe, biorąc pod uwagę, że transformacja cyfrowa wpływa na całą gospodarkę i społeczeństwo.

1.4. Aby zapewnić stabilny dostęp do finansowania i uniknąć nadmiernej zależności od państw trzecich, istotne jest, by pilnie dokończyć budowę unii rynków kapitałowych i unii bankowej. EKES podkreśla, że UE nadal pozostaje w tej dziedzinie w tyle za głównymi konkurentami, musi usunąć istniejące przeszkody i powstrzymać się przed wszelkimi nowymi środkami, które narażałyby na szwank dostęp do finansowania prywatnego. UE musi również zapewnić odpowiednie finansowanie publiczne, kładąc nacisk na inwestycje w infrastrukturę, badania naukowe, innowacje, kształcenie i szkolenie.

1.5. W celu zwiększenia możliwości dywersyfikacji łańcuchów dostaw i rozszerzenia rynków produktowych Komitet wzywa, aby w pełni wykorzystywać umowy handlowo-inwestycyjne oraz szybko zakończyć trwające negocjacje handlowe, a także rozpocząć nowe negocjacje z nowymi potencjalnymi partnerami. EKES uważa nowe podejście do handlu

i zrównoważonego rozwoju za zasadniczą część takiego podejścia⁽¹⁾, włączając w to zastosowanie do partnerstw w zakresie surowców krytycznych. Priorytetem UE powinno być również rozwijanie wielostronnych systemów handlowych opartych na zasadach oraz światowych umów, dwu- i wielostronnych partnerstw tematycznych, a także partnerstw z krajami rozwijającymi się. Komitet uważa, że dzięki współpracy międzynarodowej UE może nie tylko ograniczyć konfrontacje i własne krytyczne zależności, lecz także zwiększyć wzajemne korzyści oraz zaangażowanie innych gospodarek w partnerstwa z UE.

1.6. Choć aktywne partnerstwo należy postrzegać jako główny sposób zwiększenia bezpieczeństwa gospodarczego UE w stosunkach międzynarodowych, to konieczne są też zdecydowane środki przeciwdziałania i ochrony w dziedzinie handlu, inwestycji i współpracy technologicznej w przypadkach, gdy państwa trzecie stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa gospodarczego UE.

1.7. EKES wzywa decydentów UE, aby poprawili – poprzez politykę wewnętrzną i aktywną dyplomację – warunki, które umożliwiają unijnym przedsiębiorstwom, w tym mikro-, małym i średnim przedsiębiorstwom (MMŚP), zarządzanie ryzykiem geoeconomicznym w ich działalności, zachęcając do takiego zarządzania i je w tym wspierają. Apeluje również o zatroszczenie się o to, by środki z zakresu polityki nie powodowały dla nich nieproporcjonalnych kosztów lub utrudnień. Komitet uważa zatem, że kluczowe znaczenie ma ściśle zaangażowanie unijnych przedsiębiorstw w identyfikację i ocenę zagrożeń dla bezpieczeństwa gospodarczego oraz możliwości i środków w tym zakresie.

1.8. EKES wzywa również, aby zaangażować inne odpowiednie podmioty społeczeństwa obywatelskiego w dalsze opracowywanie i wdrażanie strategii bezpieczeństwa gospodarczego. Ponadto podkreśla, że trzeba wzmocnić synergię między państwami członkowskimi i tworzenie korzyści w całej UE, przyczyniając się w ten sposób do jedności, globalnej siły i ogólnego bezpieczeństwa gospodarczego UE.

2. Uwagi ogólne

2.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat w sprawie „europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego”⁽²⁾, opublikowany przez Komisję Europejską i Wysokiego Przedstawiciela, jako aktualną inicjatywę mającą na celu reagowanie na nowe i stale zmieniające się warunki geopolityczne i geoeconomiczne. Niniejsza opinia dotyczy ogólnego podejścia i treści proponowanej strategii, natomiast w opinii uzupełniającej⁽³⁾ (załącznik) skoncentrowano się na roli strategicznych technologii i sektorów.

2.2. Priorytety i zasady

2.2.1. EKES docenia określone w komunikacie podejście polegające na tym, by zająć się kwestią bezpieczeństwa gospodarczego z kilku punktów widzenia, i popiera priorytety wyznaczone w strategii: promowanie konkurencyjności UE, ochronę UE przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa gospodarczego oraz partnerstwo z wiarygodnymi krajami, z którymi UE łączą wspólne obawy i interesy. Te priorytety są ze sobą ściśle powiązane. Na przykład podniesienie konkurencyjności przyczynia się do zmniejszenia zależności i potrzeby ochrony oraz sprawia, że UE jest bardziej atrakcyjnym partnerem we współpracy handlowej i gospodarczej. Korzystna współpraca przyczynia się z kolei do większej konkurencyjności i pomaga ograniczyć szkodliwe zależności.

2.2.2. Wzajemne powiązanie priorytetów wymaga przekrojowego podejścia do stosunków zewnętrznych i polityki wewnętrznej UE. Pierwszoplanową rolę odgrywają silna wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa oraz przyszłościowa polityka handlowa, inwestycyjna, technologiczna i przemysłowa. Skutki różnych środków z zakresu polityki ujawniają się jednak w różnych przedziałach czasowych, co należy uwzględnić przy planowaniu etapów wdrażania.

2.2.3. EKES zwraca również uwagę na wzajemne powiązania między bezpieczeństwem gospodarczym, społecznym i geopolitycznym. Podczas gdy bezpieczeństwo gospodarcze jest niezbędnym czynnikiem wzmacniającym model społeczny UE, to prawa podstawowe i praworządność są podstawą bezpieczeństwa gospodarczego UE. Na poziomie globalnym UE powinna dążyć do tego, by być silnym podmiotem – zarówno poprzez silną pozycję gospodarczą, jak i poprzez zdolności dyplomatyczne i obronne – przyczyniając się tym samym do rozwiązania konfliktów geopolitycznych oraz do szerzenia pokoju, demokracji, praw człowieka i realizacji celów zrównoważonego rozwoju, we współpracy wielostronnej w ramach systemu ONZ. W tym kontekście zasadnicze znaczenie ma reforma Organizacji Narodów Zjednoczonych.

⁽¹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Siła partnerstw handlowych: współpraca na rzecz zielonego i sprawiedliwego wzrostu” (Dz.U. C 140 z 21.4.2023, s. 69).

⁽²⁾ JOIN(2023) 20 final, Bruksela, 20.6.2023.

⁽³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/pl/our-work/opinions-information-reports/opinions/strategic-technologies-driver-european-sovereignty-and-resilience-supplementary-opinion-rex579-european-economic>.

2.2.4. EKES zgadza się, że zasady proporcjonalności i precyzji należy stosować do wszelkich środków zapewniających bezpieczeństwo gospodarcze. Ponadto sugeruje, by przy wdrażaniu kierować się zasadami proaktywności, praktyczności i uczestnictwa.

2.2.5. Zasada proaktywności wymaga, aby UE podejmowała działania i kierowała rozwojem, korzystając z własnych mocnych stron i możliwości, zamiast pozostawać w defensywie i reagować wyłącznie na działania innych partnerów na arenie międzynarodowej. Praktyczność wymaga od UE zapewnienia, aby wdrożone środki były wykonalne w praktyce i odpowiadały realiom przedsiębiorstw i innych podmiotów. Zasada uczestnictwa odnosi się do potrzeby współpracy i zaangażowania wszystkich odpowiednich zainteresowanych stron w opracowywanie oraz realizację strategii.

2.3. Ocena zagrożeń i możliwości, mocnych i słabych stron

2.3.1. EKES zgadza się co do rodzajów zagrożeń wymienionych w strategii, tj. zagrożeń w zakresie odporności łańcuchów dostaw, bezpieczeństwa fizycznego i cyberbezpieczeństwa infrastruktury krytycznej, bezpieczeństwa technologii i wycieku technologii, a także wykorzystywania zależności gospodarczych lub wymuszenia ekonomicznego jako broni. Wymaga to oszacowania i należytego uwzględnienia głównych czynników zależności gospodarczej: udziału przywozu w wykorzystaniu krytycznych lub strategicznych surowców, produktów i technologii; koncentracji przywozu z określonych krajów i wywozu do określonych krajów oraz wiarygodności tych krajów; umiejętności zastępowania przywozu krytycznych materiałów produkcją własną lub nowymi innowacjami; oraz możliwości dywersyfikacji łańcuchów dostaw i rynków produktowych^(*).

2.3.2. Ponadto EKES zwraca uwagę na zagrożenia gospodarcze związane z wykorzystywaniem zasobów naturalnych i środowiska jako broni. Dotyczy to na przykład narastających napięć wskutek niedoboru wody i różnorodnych skutków zmiany klimatu, które mogą wpływać, przynajmniej pośrednio, na bezpieczeństwo gospodarcze UE. Zagrożenia i konflikty związane ze środowiskiem, wraz z innymi konfliktami i wojnami, wymagają odpowiedniej gotowości ze strony UE pod względem jej strategii bezpieczeństwa gospodarczego.

2.3.3. EKES zwraca uwagę, że oprócz ryzyka i zagrożeń zewnętrznych istnieją także zagrożenia związane z rozwojem sytuacji w obrębie UE. Ponieważ jednolity rynek jest podstawą współpracy zewnętrznej, zakłócenia na rynku wewnętrznym stanowią z gubne w skutkach zagrożenie również dla globalnej roli UE. Ponadto polityka krajowa, która osłabia warunki inwestycyjne, pociąga za sobą ryzyko dla bezpieczeństwa gospodarczego UE. Uwydatnia to potrzebę wprowadzenia odpowiedniego sprawdzianu konkurencyjności w procesie kształtowania polityki UE.

2.3.4. EKES popiera wniosek dotyczący regularnej oceny zagrożeń i ich ewolucji. Biorąc pod uwagę, że sektor prywatny boryka się z wieloma zagrożeniami i zarządza nimi, Komitet jest zdania, że kluczowe znaczenie ma ściśle zaangażowanie unijnych przedsiębiorstw w identyfikację i ocenę zagrożeń. Należy również należyście uwzględnić poglądy i wkład innych odpowiednich zainteresowanych stron, w tym partnerów społecznych, środowiska badawczego i edukacyjnego, konsumentów oraz innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.

2.3.5. Należy nie tylko dostrzec i oszacować szeroką gamę zagrożeń, lecz również przeanalizować możliwości, jakie stwarzają dla UE zmiany geoeconomiczne, technologiczne i środowiskowe. Możliwości wiążą się głównie z opracowaniem rozwiązań globalnych wyzwań w zakresie czystej wody i urządzeń sanitarnych, żywności i energii, cyfryzacji i transportu, opieki zdrowotnej i edukacji, a także zmiany klimatu i degradacji środowiska. Zarządzanie migracją spowodowaną zmianą klimatu i konfliktami jest również obszarem, w którym opracowanie transgranicznych rozwiązań i zwiększanie bezpieczeństwa gospodarczego UE wymagają proaktywnej strategii i narzędzi.

2.3.6. Zdolność UE do zarządzania swoim bezpieczeństwem gospodarczym zależy od jej mocnych i słabych stron, które należy stale zestawiać z bieżącymi i przewidywanymi zagrożeniami i możliwościami. Aby zwiększyć swoje bezpieczeństwo gospodarcze, UE musi zatem skupić się zarówno na dalszym rozwijaniu swoich mocnych stron, jak i na eliminowaniu słabości.

^(*) USA i Chiny odgrywają centralną rolę w globalnym otoczeniu geopolitycznym i geoeconomicznym i zajmują kluczową pozycję w światowym handlu, łańcuchach dostaw i partnerstwach inwestycyjnych. UE jest również w dużym stopniu zależna od Chin, zwłaszcza pod względem niektórych surowców krytycznych i technologii kluczowych dla transformacji ekologicznej i cyfrowej.

2.3.7. Jeśli chodzi o możliwości, UE musi znaleźć konkretne aspekty, które zapewniłyby przewagę konkurencyjną podmiotom europejskim. EKES wzywa zatem KE do ścisłej współpracy z przedsiębiorstwami i innymi odpowiednimi podmiotami w UE w celu określenia środków, które pomogą wykorzystać te możliwości, a także zaspokoić globalne potrzeby i zwiększyć bezpieczeństwo gospodarcze UE.

2.4. Promowanie konkurencyjności i zdolności

2.4.1. Konkurencyjność UE spadła z wielu powodów, w tym z powodu niedoboru inwestycji publicznych i prywatnych, niewystarczającego wzmocnienia czynników wydajności, takich jak badania, rozwój oraz innowacje (BRI) i szkolenia, a także niedawnych licznych kryzysów i związanego z nimi wzrostu kosztów. W związku z tym EKES uważa, że niezwykle istotne jest położenie nacisku na promowanie konkurencyjności UE. Komitet popiera przyjęte w strategii podejście do wzmocnienia jednolitego rynku UE, a także jej zdolności innowacyjnych, technologicznych i przemysłowych, przy jednoczesnej ochronie jej społecznej gospodarki rynkowej. Pobudzanie produkcji krajowej wraz z dywersyfikacją łańcuchów dostaw oraz zapewnienie dobrze funkcjonującego rynku wewnętrznego są również niezbędne do zmniejszenia krytycznych zależności.

2.4.2. Komitet wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie, aby wzmocniły uczciwą konkurencję i równe warunki działania na rynku wewnętrznym oraz skutecznie egzekwowały obowiązujące przepisy. Należy zadbać o to, by wszyscy uczestnicy rynku, w tym uczestnicy zagraniczni, przestrzegali przepisów i norm UE na jednolitym rynku UE.

2.4.3. Bezpieczny i przystępny cenowo dostęp do energii i surowców ma kluczowe znaczenie dla wszystkich gałęzi przemysłu i wyraźnie odzwierciedla znaczenie odpowiednich dostaw krajowych, dobrze funkcjonującego rynku wewnętrznego i niezawodnych zagranicznych łańcuchów dostaw. Bezpieczne systemy i duże zdolności cyfrowe są również coraz ważniejsze dla bezpieczeństwa gospodarczego UE, biorąc pod uwagę, że transformacja cyfrowa oddziałuje na całą gospodarkę i społeczeństwo, a dane są nierozzerwalnie związane z jednolitym rynkiem towarów, usług, kapitału i osób. Należy zapewnić szczególnie zdolność UE do rozwoju i wykorzystywania AI i innych zaawansowanych technologii cyfrowych, a także jej wpływ w tym zakresie.

2.4.4. Zasadnicze znaczenie ma również dokończenie budowy unii finansowej, tj. unii rynków kapitałowych i unii bankowej. Dobrze funkcjonujący i stabilny rynek kapitałowy UE oraz niezależny sektor bankowy UE są niezbędne, aby zapewnić stabilny dostęp do finansowania, przy czym należy się wystrzegać nadmiernej zależności od państw trzecich. EKES apeluje do organów krajowych i właściwych instytucji w UE o podwojenie wysiłków na rzecz urzeczywistnienia zarówno unii rynków kapitałowych, jak i unii bankowej. Ponadto UE musi usunąć istniejące przeszkody i powstrzymać się przed wszelkimi nowymi środkami, które narażałyby na szwank dostęp do finansowania, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

2.4.5. Oprócz dobrze funkcjonujących rynków kapitałowych potrzebne jest również odpowiednie i efektywnie przydzielane finansowanie publiczne, aby móc osiągnąć pożądane cele w zakresie bezpieczeństwa gospodarczego. Komitet podkreśla potrzebę priorytetowego traktowania odpowiednich inwestycji w bezpieczną infrastrukturę – zwłaszcza w infrastrukturę krytyczną – a także w badania naukowe i innowacje oraz w kształcenie i szkolenie. W związku z tym ubolewa, że w ostatnim przeglądzie wieloletnich ram finansowych (WRF) KE nie zaproponowała utworzenia Europejskiego Funduszu na rzecz Suwerenności⁽⁵⁾.

2.4.6. Komitet podkreśla również, że bezpieczeństwo gospodarcze powinno obejmować wszystkie segmenty gospodarki, w tym stabilność makroekonomiczną i makrofinansową oraz zrównoważoność, inkluzywność i odporność gospodarki realnej. Zasadnicze znaczenie dla realizacji tych celów mają warunki sprzyjające inwestycjom zrównoważonym pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

2.4.7. Zamiast prześcigać się w udzielaniu dotacji w celu promowania swojego przemysłu UE musi dążyć do doskonałości w dziedzinie innowacji, przedsiębiorczości, umiejętności i kompetencji i na niej polegać. Zwiększenie zdolności innowacyjnych wymaga inwestycji w infrastrukturę w zakresie BRI, wysokiej klasy talenty i zróżnicowane ekosystemy innowacji. Kształcenie i szkolenie muszą odpowiadać obecnemu i przyszłemu zapotrzebowaniu na umiejętności i obejmować cały zakres umiejętności zawodowych, od zaawansowanych do podstawowych, w tym

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie rocznej analizy zrównoważonego wzrostu gospodarczego 2023 (Dz.U. C, C/2024/871, 6.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/871/oj>).

gruntowne przekwalifikowanie i wysokiej jakości przygotowanie zawodowe. Wykorzystywanie i rozwijanie talentu młodych ludzi wymaga zapewnienia im zachęcających perspektyw na przyszłość, co obejmuje zarówno tworzenie dla nich lepszych możliwości, jak i doskonalenie ich umiejętności pokierowania własną przyszłością.

2.4.8. Aby poprawić zatrudnienie w sytuacji, gdy równocześnie zachodzi kilka transformacji, konieczne jest nie tylko rozwijanie umiejętności, lecz również dążenie do warunków sprzyjających tworzeniu miejsc pracy i ułatwianie przepływu pracowników na rynku pracy.

2.4.9. Biorąc pod uwagę, że zmiany demograficzne powodują niedobory siły roboczej we wszystkich sektorach oraz w różnych zawodach i przy różnych zadaniach, UE musi również zachęcać do transgranicznej mobilności wykwalifikowanych osób i ją ułatwiać, zarówno w UE, jak i szczególnie we współpracy z krajami spoza UE. Szczególne starania muszą koncentrować się na przyciąganiu i zatrzymywaniu talentów potrzebnych w strategicznych technologiach i działaniach⁽⁶⁾. EKES podkreśla znaczenie kompleksowego podejścia do zwiększania zdolności przemysłowych. Zamiast „wylaniać zwycięzców”, co wiąże się z ryzykiem politycznie nietrafionych inwestycji i mniejszym podejmowaniem ryzyka przez przedsiębiorstwa, UE powinna zapewnić korzystne warunki do ciągłego postępu i rozwoju nowych rozwiązań na szeroką skalę. Na przykład wspieranie zielonej transformacji poprzez promowanie jedynie poszczególnych sektorów lub technologii określanych jako zielone lub czyste nie jest optymalnym rozwiązaniem, ponieważ w zielonej transformacji uczestniczą wszystkie rodzaje przedsiębiorstw, a wiele tradycyjnych przedsiębiorstw zapewnia niezbędne surowce i komponenty lub platformę innowacji dla nowych produktów i rozwiązań.

2.4.10. Podobnie, określając i promując strategiczne lub krytyczne technologie, należy wziąć pod uwagę wszystkie odpowiednie technologie i sektory. Jak podkreślono w opinii uzupełniającej, EKES wzywa, aby w spójny, uzasadniony i przejrzysty sposób określono strategiczne i krytyczne technologie i sektory w celu zapewnienia niezbędnej pewności prawa i pewności operacyjnej. W świetle różnych aspektów związanych z charakterem i wykorzystaniem technologii Komitet zwraca uwagę na rolę tych technologii, które pełnią krytyczne funkcje w społeczeństwie. Należą do nich na przykład technologie energetyczne, cyfrowe, transportowe, wodne i medyczne, a także związane z bezpieczeństwem.

2.4.11. Kluczowym zadaniem decydentów jest nie podejmowanie decyzji o strukturach produkcji, asortymencie produktów lub łańcuchach dostaw przedsiębiorstw, ale ustanowienie ram wspomagających, a także zachęcanie przedsiębiorstw do zarządzania nowym ryzykiem geoeconomicznym w ich działalności, w tym globalną fragmentacją, a przy tym dbania o zrównoważony rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy działalności, oraz wspieranie przedsiębiorstw w tym zakresie. Obejmuje to na przykład ułatwianie dostępu do surowców krytycznych lub pomoc w eliminowaniu wąskich gardeł. Niezbędna dla powodzenia tego wspólnego przedsięwzięcia jest silna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa, skoordynowana z innymi kierunkami polityki, takimi jak polityka handlowa, przemysłowa i energetyczna.

2.4.12. Biorąc pod uwagę, że zagrożenia dla bezpieczeństwa gospodarczego rzutują na wiele różnych operacji biznesowych, takich jak zarządzanie łańcuchem dostaw, przywóz, wywóz, inwestycje i współpraca technologiczna, Komitet uważa, że należy zadbać o to, aby środki z zakresu polityki odnoszące się do tych zagrożeń nie powodowały nieproporcjonalnych kosztów lub utrudnień dla unijnych przedsiębiorstw. Zgodnie z zasadą praktyczności wzywa Komisję i państwa członkowskie, by pomogły zwiększyć świadomość, wiedzę i zdolności w zakresie radzenia sobie z zagrożeniami dla bezpieczeństwa gospodarczego, zwłaszcza wśród MMŚP, które jednocześnie zmagają się z transformacją ekologiczną i cyfrową.

2.4.13. Komitet podkreśla również, że UE powinna wykorzystywać i wzmacniać synergie między państwami członkowskimi i dążyć do tworzenia korzyści w całej UE, przyczyniając się w ten sposób do jedności, globalnej siły i ogólnego bezpieczeństwa gospodarczego UE.

2.5. Od szkodliwej do korzystnej współpracy

2.5.1. EKES w pełni zgadza się z pilną potrzebą ograniczenia przez UE zależności gospodarczych, które stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa gospodarczego oraz odporności UE i państw członkowskich. Komitet zgadza się zarazem ze stwierdzeniem, że UE nie może w pojedynkę osiągnąć bezpieczeństwa gospodarczego, i popiera współpracę z jak

⁽⁶⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi” (COM(2022) 650 final) – „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie procedury jednego wniosku o jedno zezwolenie dla obywateli państw trzecich na pobyt i pracę na terytorium państwa członkowskiego oraz w sprawie wspólnego zbioru praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim” (COM(2022) 655 final) – „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Przyciąganie umiejętności i talentów do UE»” (COM(2022) 657 final) (Dz.U. C 75 z 28.2.2023, s. 136).

najszerzym gronem partnerów, pod warunkiem że jest ona zrównoważona i racjonalna pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Popiera ograniczanie ryzyka jako ogólne podejście do bezpieczeństwa gospodarczego UE, natomiast odcięcie się należy stosować w wyjątkowo poważnych sytuacjach, jak w przypadku rosyjskiej agresji.

2.5.2. Komitet uważa, że oprócz ograniczenia własnych krytycznych zależności UE powinna mierzyć wyżej i dążyć do tworzenia opartych na swych mocnych stronach więzi i partnerstw, które przyniosą wzajemne korzyści i zwiększą zaangażowanie we współpracę. Wymaga to zbudowania silnej pozycji gospodarczej UE na arenie światowej. Oprócz ochrony przed nieuczciwym przywozem UE powinna zdecydowanie zwiększyć możliwości związane z wywozem i umiędzynarodowieniem unijnych przedsiębiorstw. Służyłoby to również innym interesom UE, takim jak wzmocnienie celów środowiskowych i społecznych.

2.5.3. Zwiększanie liczby i dywersyfikacja partnerów poprawia możliwości dywersyfikacji łańcuchów dostaw i pomaga w dostępie zarówno do krytycznych, jak i zwykłych zasobów produkcyjnych. Przyczynia się również do rozszerzenia rynków eksportowych, zmniejszając tym samym zależność od ograniczonej liczby klientów. W tym celu ważne jest, aby w pełni wykorzystać odpowiednie istniejące umowy handlowo-inwestycyjne oraz szybko zakończyć trwające negocjacje handlowe, a także rozpocząć nowe negocjacje z potencjalnymi nowymi partnerami. Aby zapewnić całościowe podejście, a także niezbędną legitymację publiczną, ważne jest, aby partnerstwa w zakresie surowców krytycznych podlegały temu samemu poziomowi wymogów w zakresie zrównoważonego rozwoju co umowy handlowe. Oznacza to solidny rozdział dotyczący zrównoważonego rozwoju, ukierunkowane monitorowanie i wdrażanie, monitorowanie przez społeczeństwo obywatelskie i sankcje stosowane w ostateczności⁽⁷⁾.

2.5.4. EKES uważa, że UE powinna wzmocnić partnerstwa tematyczne w takich dziedzinach, jak transformacja cyfrowa, surowce i energia. Podkreśla również rosnące znaczenie niebieskiej dyplomacji i współpracy w sektorze gospodarki wodnej, w tym zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi i rozwoju niebieskich technologii.

2.5.5. Badania naukowe i innowacje są istotnym obszarem współpracy tematycznej. Choć partnerstwa technologiczne wymagają od UE, by chroniła się przed nadużyciami, to zwiększają one możliwości zaangażowania się UE w rozwój strategicznych i krytycznych technologii. Wspólne projekty badawcze na wysokim poziomie, we współpracy z przemysłem, przyczyniają się również do rozwoju, przyciągania i zatrzymywania wysokiej klasy talentów.

2.5.6. Dzięki czynnej roli w opracowywaniu i egzekwowaniu międzynarodowych zasad i norm UE może być podmiotem wyznaczającym standardy na poziomie globalnym. Współpraca z krajami reprezentującymi podobne poglądy umożliwia nie tylko promowanie interesów gospodarczych UE, lecz również zrównoważonych i niezawodnych technologii i produktów na całym świecie.

2.5.7. Zgodnie ze strategią EKES sądzi, że w interesie UE leży zacieśnienie wielostronnej – a w stosownych przypadkach fakultatywnej – współpracy za pośrednictwem międzynarodowych forów i organizacji. Należy zwrócić większą uwagę na współpracę w ramach WTO oraz na jej reformę, a także włożyć w to większy wysiłek. Byłoby to przeciwwagą dla obecnej tendencji do fragmentacji światowej gospodarki i globalnych rynków. Wspieranie współpracy międzynarodowej ma kluczowe znaczenie, biorąc pod uwagę wpływ fragmentacji i konfrontacji na europejską gospodarkę, głównie na handel, technologię i inwestycje, w tym system płatności i stabilność euro. Wielostronna współpraca jest również niezbędna na przykład w rozwiązywaniu wspólnych problemów środowiskowych i zdrowotnych.

2.5.8. Komitet zgadza się, że partnerstwa z krajami rozwijającymi się przyczyniają się do bezpieczeństwa gospodarczego UE, poprawiając dostęp do zasobów i zapewniając nowe rynki. Oprócz współpracy gospodarczej opartej na zasadach rynkowych UE powinna ułatwiać zwiększony udział unijnych przedsiębiorstw i innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw gospodarki społecznej, w projektach współpracy na rzecz rozwoju. Istotną częścią tych partnerstw powinno być budowanie zdolności, w tym kształcenie i rozwój umiejętności.

2.5.9. Współpraca w kontekście strategii Global Gateway jest przykładem partnerstwa finansowego i technicznego, którego celem jest zapewnianie partnerom wzajemnych korzyści. Ponadto tego rodzaju partnerstwa przynoszą wiele korzyści pod względem zrównoważonego rozwoju, odpowiadając zarazem na potrzeby i cele gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Aby zapewnić większą wartość dodaną, współpracę należy uzupełnić partnerstwami ekosystemowymi, które wykorzystują infrastrukturę.

---

(7) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Siła partnerstw handlowych: współpraca na rzecz zielonego i sprawiedliwego wzrostu” (Dz.U. C 140 z 21.4.2023, s. 69).

2.6. Ochrona przed zagrożeniami i ryzykiem

2.6.1. Choć aktywne partnerstwo należy postrzegać jako główny sposób wzmocnienia bezpieczeństwa gospodarczego UE w stosunkach międzynarodowych, konieczne są też zdecydowane środki zaradcze w przypadku, gdy państwa trzecie zagrażają bezpieczeństwu gospodarczemu UE z powodu nieuczciwych lub nielegalnych warunków i praktyk handlowych, nadużyć związanych z inwestycjami przychodzącymi lub wychodzącymi lub zagrożeń wynikających ze współpracy technologicznej. EKES popiera wniosek dotyczący oceny i wykorzystania szerokiej gamy istniejących i ewentualnych nowych instrumentów w celu zapobiegania zagrożeniom i zakłóceniom związanym z handlem i inwestycjami oraz ich zwalczania.

2.6.2. Należy jednocześnie unikać podsycania większego protekcyjizmu i ogólnie rzecz biorąc, stawiać na pierwszym miejscu partnerstwa. Komitet zwraca również uwagę na znaczenie koordynacji i jedności między państwami członkowskimi UE, a także współpracy z krajami partnerskimi przy korzystaniu z tych instrumentów. Ponadto przy planowaniu ich wykorzystania i podejmowaniu decyzji w tej kwestii niezbędne są odpowiednie analizy kosztów i korzyści.

2.6.3. EKES popiera opracowanie i wdrożenie skutecznych środków przeciwdziałania zagrożeniom związanym z technologiami podwójnego zastosowania. Ponadto sądzi, że – jak podkreślono w strategii – kluczowe znaczenie ma ochrona praw własności intelektualnej oraz zapobieganie szpiegostwu technologicznemu i wyciekowi technologii.

2.6.4. W obliczu rozwoju gospodarki opartej na danych coraz więcej uwagi i inwestycji wymagają również cyberbezpieczeństwo i bezpieczeństwo infrastruktury cyfrowej. EKES podkreśla również, że należy chronić bezpieczeństwo innych rodzajów infrastruktury krytycznej, w tym infrastruktury energetycznej, transportowej, wodnej i zdrowotnej. Należy zwiększyć zarówno bezpieczeństwo fizyczne, jak i cyberbezpieczeństwo, biorąc pod uwagę szeroką gamę ewentualnych ataków i incydentów.

2.6.5. Aby poprawić gotowość UE na sytuacje kryzysowe i nadzwyczajne, należy w zintegrowany sposób rozważyć różne rodzaje zagrożeń i przyjąć kompleksowe podejście do zarządzania ryzykiem. Trzeba również zacieśnić kooperację w zakresie działań prognostycznych i planowania ewentualnościowego, w pełni wykorzystując współpracę publiczno-prywatną, która łączy ramy zapewniane przez zarządzanie publiczne z praktycznym doświadczeniem i działaniami przedsiębiorstw, pracowników i ogółu obywateli.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. Na podstawie powyższych uwag ogólnych i argumentów, a także tego, że kluczem do poprawy bezpieczeństwa gospodarczego UE jest zwiększenie konkurencyjności i rozwinięcie korzystnych partnerstw, EKES proponuje, aby Komisja Europejska rozważyła dodanie do wykazu kolejnych kroków poniższych aspektów i środków:

3.2. Stałe monitorowanie strategii i środków związanych z bezpieczeństwem gospodarczym stosowanych przez państwa trzecie.

3.3. Ocena mocnych stron UE w odniesieniu do rozwoju sytuacji geopolitycznej i geoeconomicznej oraz działań podejmowanych przez innych partnerów na arenie międzynarodowej.

3.4. Wskazanie wraz z przedsiębiorstwami i innymi odpowiednimi zainteresowanymi stronami środków z zakresu polityki niezbędnych do dostarczenia i wykorzystania możliwości handlu i partnerstwa wynikających z rozwoju sytuacji na świecie.

3.5. Określenie w spójny i przejrzysty sposób strategicznych i krytycznych technologii i sektorów w celu zapewnienia niezbędnej pewności prawa i pewności operacyjnej.

3.6. Stosowanie odpowiedniego sprawdzianu konkurencyjności dotyczącego ekonomicznego i społecznego wpływu unijnych inicjatyw politycznych, a tym samym przyczynianie się do bezpieczeństwa gospodarczego UE.

3.7. Zwiększenie zdolności KE w zakresie wywiadu gospodarczego i prognozowania.

3.8. Ułatwianie współpracy w zakresie badań, innowacji i rozwoju umiejętności z partnerami reprezentującymi podobne poglądy w coraz bardziej krytycznych kwestiach, takich jak gospodarowanie zasobami wodnymi i niebieskie technologie.

3.9. Poprawa gotowości na przepływy migracyjne wywołane nie tylko przez konflikty i wojny, lecz również przez zjawiska związane z klimatem i ze środowiskiem.

3.10. Zacieśnienie współpracy publiczno-prywatnej w celu poprawy gotowości na sytuacje nadzwyczajne związane z bezpieczeństwem gospodarczym.

3.11. Zaangażowanie wielu różnych odpowiednich podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w dalsze opracowywanie i wdrażanie strategii bezpieczeństwa gospodarczego.

Bruksela, dnia 14 lutego 2024 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE
